ज.भ.शि.प्र.मंडळाचे,

कला व विज्ञान महाविद्यालय,

शिवाजीनगर, गढी.

बी.ए.**प्रथम वर्ष.**

नाट्यात्म साहित्य (अभ्यासपत्रिका दुसरी)

प्रा. डॉ. सदाशिव हरिभाऊ सरकटे (मराठी विभाग)

नाट्यात्म साहित्य-

- अ) फाटलेला पतंग ब) चिंगी महिन्याची झाली नाही तोच
- शंकर गोविंद दिवाकर

दिवाकरांच्या नाट्यछटा हे पुस्तक कॉंटिनेन्टल प्रकाशनाने प्रसिद्ध केलेले असून यात दिवाकरांच्या सर्व एक्कावन्न नाट्यछटांचा समावेश आहे. सदर पुस्तकाला रा.कृ. लागू यांनी प्रस्तावना लिहिलेली असून विजय तेंडुलकर यांनी प्रत्येक नाट्यछटेचे रसग्रहण केले आहे.

नाट्यछटा म्हणजे एक प्रसंग, एक पात्र, बोलणेही एकाच पात्राचे, पण दुसया एखाद्या किंवा अनेक व्यक्तींशी ते पात्र बोलते आहे असा देखावा, आणि त्यातून मनोगत व्यक्त करण्याची पद्धत.

प्रा. डॉ. सदाशिव हरिभाऊ सरकटे (मराठी विभाग)

त्म साहित्य- ▪ २)उपरे - रा. रं. बोराडे

रावसाहेब रंगराव बोराडे (जन्म : २५ डिसेंबर, इ.स. १९४०) हे मराठी भाषेतील कथाकार, कादंबरीकार आहेत. इयत्ता १०वीत असतानाच त्यांनी लेखनास सुरुवात केली. साधी-सोपी आणि वाचकांच्या हृदयाचा ठाव घेणारी शैली हे त्यांच्या लिखाणाचे वैशिष्ट्य समजले जाते. त्यांच्या कथांचा शेवट धक्कादायक असतो. शेवटच्या धक्क्याने वाचक स्तंभित होतात. त्यांच्या कथांमधून ग्रामीण भागातील वैशिष्ट्यपूर्ण व्यक्ती भेटतात. त्यांनी लिहिलेल्या 'पाचोळा' या कादंबरीवरून त्यांना **पाचोळाकार बोराडे** हे नामाभिधान मिळाले आहे या साहित्यातून मराठवाडी बोलीचे अनेक विशेष प्रगट झाले आहेत.

प्रा. डॉ. सदाशिव हरिभाऊ सरकटे (मराठी विभाग)

त्म साहित्य-

समस्या मांडणारी
ाड्याच्या ग्रामीण
अभिव्यक्त
एक महत्त्वपूर्ण

व्हय ...
आता तीन तुकडे दोघा भावात वाटायचे म्हंजी एक भावाच्या वाट्याला दोन लहान तुकडे आन् दुसऱ्या भावाच्या वाट्याला एक मोठा तुकडा येनार न्हवं ?
व्हय ... येनार की.
म्हनून मंग दोन तुकड्यांवर तुमाला तर एका तुकड्यांवर मला बसविलं म्हनं.
का ?
आता का ? ... दोन तुकड्यांवर तुमाला बसविलं म्हंजी एका तुकड्याच्या निगरानीची आनायासंच सोय व्हती न्हवं का.
म्हंजी दावनीच्या गुरा-ढोरांच्या वाटन्या केल्यावनीच आपल्या वाटन्या केल्या म्हन की.
वाटनी उचलायला पयला मान धाकल्याचा असतो न्हवं का .. तर ज्या वाटनीवर म्या व्हते ती वाटनी धाकल्यानं का उचलली ते तरी तुमच्या ध्यानात आलं का ?
तू सांग ... म्या आयकतो.
धाकलीला पयल्यापास्नं कामाचा किती कटाळा हाय हे तर तुमाला ठाव आसंलच.
व्हय.
म्हनून धाकल्यानं पयल्यांदा माजी वाटणी उचलली. माजी वाटनी उचलल्यामुळं धाकल्याला आनायासंच घरात राबायला एक बाई मिळाली.
व्हय पर त्येनी मला ह्येतलं कायबी कळू दिलं नव्हतं.
आता तरी तुमाला कळलं न्हवं ?
आता कळून काय उपेग ?
का उपेग न्हाई ? तुमी खडसवा त्येनला. आमच्या अस्या

२)उपरे - रा.

प्रा. डॉ.
हरिभाऊ
(मराठी

नाट्यात्म साहित्य- ३. मुलगी झाली हो - ज्योति म्हापसेकर

ज्योती सुभाष म्हापसेकर (जन्म : मुंबई, ८ फेब्रुवारी, इ.स. १९४९; - हयात) या एक मराठी साहित्यिक असून, त्यांनीच स्थापलेल्या स्त्री मुक्ती संघटना या संस्थेच्या अध्यक्षा आहेत.

म्हापसेकरांचे वडील सुतारकाम करीत, तर आई शिक्षिका होत्या. त्यांच्या आईने गरीब वस्तीत दोन शाळा उघडल्या होत्या. ज्योती म्हापसेकर सुरुवातीला ॲकॅडमी ऑफ आर्किटेक्चर येथे ग्रंथपालाची नोकरी करीत होत्या. त्याच काळात त्यांनी स्त्री मुक्ती चळवळीवर लिखाण करायला सुरुवात केली. इ.स. १९७५ पासून त्यांचे 'मुलगी झाली हो' हे पथनाट्य गाजते आहे. रस्त्यावर कचरा उचलणाऱ्या स्त्रियांना संघटित करून त्यांचे आर्थिक प्रश्न सोडवण्याच्या त्यांच्या प्रयत्नांची दखल युनायटेड नेशन्सने घेतली आहे. मुंबई विद्यापीठाच्या ॲकॅडमी ऑफ थिएटर आर्ट्सने भरवलेल्या स्त्री-नाटककारांच्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत त्यांचा मोलाचा सहभाग होता.

नाट्यात्म साहित्य- ३. मुलगी झाली हो - ज्योति म्हापसेकर

मुलगी झाली हो ही एक मराठी मालिका आहे जी स्टार प्रवाहवर २ सप्टेंबर २०२० पासून प्रसारित होते. शर्वाणी पिल्लई, दिव्या पुगांवकर, योगेश सोहोनी हे मुख्य भूमिका साकारत आ

कथानक

मुलगी झाली हो ही मालिका एक बालिका साजिरी (माऊ) बद्दल आहे जिला जन्मतः नाका जाते. तिचे वडील विलास तिच्या आई उमाला तिच्या गरोदरपणात काही विष देतात कारण त असे वाटते की तिला दुसऱ्या मुलीचे पैसे देणे परवडत नाही. याचा परिणाम म्हणजे मुलगी मुव जन्माला येते. माऊ घरातील सर्व कामे ठेवून घर-घरी दूध विक्री करते. परिणामी, ती शौनक नावाच्या एका मुलाशी भेटते जो तिला दररोज अनुसरण करीत असे आणि त्याला लहानपणी कार अपघातातून वाचविणारी मूल म्हणून आठवते. माऊ, फक्त तिच्या शीतल आणि दूरच्या वडिलांच्या प्रेमळपणाची उत्सुकता बाळगते आणि शौनकने तिच्यावर दिलेल्या प्रेमाबद्दल त्य माहिती नसते.

प्रा. डॉ. सदाशिव हरिभाऊ सरकटे (मराठी वि

्यात्म साहित्य- ४. यातना उत्सव - बापू घोक्षे

प्रा. बापू घोक्षे हे बीड येथील सुप्रसिद्ध नाटककार – समीक्षक. यांनी लिहिलेल्या ' यातना उत्सव ' या नाट्यकृतीचा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या बी. ए. च्या अभ्यासक्रमात समावेश झाला आहे.

या पुस्तकातील सर्वच एकांकिका प्रयोगरुपाने गाजल्या असून अनेक पुरस्कार आणि सन्मानही त्यांनी पटकावले आहेत.

बी. ए. प्रथम वर्षाच्या ऐच्छिक मराठीच्या ' नाट्यात्म साहित्य ' या पेपरच्या अभ्यासक्रमात ' यातना उत्सव ' चा समावेश करण्यात आला असून पहिल्या सत्रातील हि दुसरी अभ्यासपत्रिका आहे. या अभ्यासपत्रिकेत दिवाकर, रा. रं. बोराडे, ज्योती म्हापसेकर या दिग्गज नाट्यलेखकांसह नव्या पिढीचे महत्वाचे परिवर्तनवादी नाटककार प्रा. बापू घोक्षे या चार लेखकांच्या नाट्यरचनांचा समावेश आहे.

्याात्म साहित्य- ४. यातना उत्सव - बापू घोक्षे

बापू घोक्षे यांनी लिहिलेला ' यातना व ' हा एकांकिकासंग्रह गेल्या वर्षी गाबादच्या चिन्मय प्रकाशनाने प्रकाशित । असून मराठी नाट्यविश्वात तो बहुचर्चित । होता.

धन्यवाद......!

प्रा. डॉ. सदाशिव हरिभाऊ सरकटे (मराठी विभाग)